

УДК 336.13:336.64

Богдана ШУЛЮК

ФІНАНСИ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК ЗАСІБ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Висвітлено стан та проблеми фінансування економічної інфраструктури в Україні. Розкрито сутність поняття “державно-приватне партнерство” з точки зору організаційно-правового, фінансово-економічного, політичного й соціального підходів і на цій основі запропоновано авторське визначення з урахуванням особливостей сучасних умов господарювання. Обґрунтовано роль фінансів згаданого партнерства у модернізації вітчизняної економіки. Доведено необхідність створення сприятливих умов, які визначають успішність розробки та реалізації проектів державно-приватного партнерства з метою вирішення актуальних соціально-економічних проблем країни.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, державні фінанси, фінанси приватного сектору, фінансові проекти, економічна інфраструктура, бюджетна підтримка, галузі економіки.

Богдана ШУЛЮК

Финансы государственного-частного партнерства как средство модернизации экономики Украины

Отражено состояние и проблемы финансирования экономической инфраструктуры в Украине. Раскрыта сущность понятия “государственно-частное партнерство” с точки зрения организационно-правового, финансово-экономического, политического и социального подходов и на этой основе предложено авторское определение с учетом особенностей современных условий хозяйствования. Обоснована роль финансов упомянутого партнерства в модернизации отечественной экономики. Доказана необходимость создания благоприятных условий, которые определяют успешность разработки и реализации проектов государственного-частного партнерства в целях решения актуальных социально-экономических проблем страны.

Ключевые слова: государственное-частное партнерство, государственные финансы, финансы частного сектора, финансовые проекты, экономическая инфраструктура, бюджетная поддержка, отрасли экономики.

Bohdana SHULJUK

Finance of public-private partnership as a measure of modernization of economy of Ukraine

Introduction. Difficult economic conditions that are manifested in the growth of public debt and deficit of budgets of different levels, curtailing of mechanisms of long-term government

funding and lending, show limited capacity of fiscal policy concerning investment in economic infrastructure. Top targets in sectors of economy can be settled through the development of various forms of partnership relations between the government and private businesses that allow to solve problems not only in the sectors of infrastructure (transport, housing and public services, health, education, etc.), but also in strategic sectors that previously were exclusively in public ownership (energy, military and space development, etc.). At the same time, the public-private partnership functions under imperfect legal environment, mistrust of the state to the private sector and political instability that discourages the involvement of private partners for financial support of sectors of economy in Ukraine. So, it is important to solve the problems of development of public-private partnership finance in Ukraine for the purpose of the effective modernization of the national economy.

Purpose. *Purpose of the article is to examine the finances of public-private partnerships as a mean of modernization of domestic economy, to identify the main risks arising during the implementation of partnership projects and also to justify its use in the process of infrastructure facilities financing in order to achieve social and economic prosperity in Ukraine.*

Results. *The investigation of influence of public-private partnership finance on the development of Ukrainian economic infrastructure enables to conclude that such cooperation will give the chance to reduce the load on the budget, expand opportunities for attraction of new equipment and technologies, improve the quality of public services. However, co-financing of infrastructure projects is accompanied by risks for its participants. For the public partner above mentioned risks are manifested in choosing irresponsible and inexperienced partner, bankruptcy of a company, false information concerning the terms of cooperation and not reasonable proposals for a public-private partnership. The private partner is burdened with such risks as: improper performance of contract's terms by the authorities and lack of their responsibility, risk of reduction or termination of project funding because of the changing of fiscal policy priorities, the complexity of Cooperation Agreement termination and return of the investments. It is, therefore, necessary to conduct financial and economic analysis on the expediency of such cooperation in terms of budget efficiency.*

Conclusion. *Under conditions of the necessity to modernize Ukrainian economy, it is appropriate to create favorable conditions that determine the success of the development and implementation of public-private partnership, in particular: improvement of the regulatory framework; the establishment of appropriate institutional structure; fulfillment of exact calculation of necessary funds for project financing; realization of the transparent competitive procedures that ensure competition in price offer; providing stability of cooperation terms and sharing risks between the executive authorities and economic entities. The implementation of the proposed measures will give the chance to provide steady economic growth, improve quality of life and achieve other strategic goals of countries' social and economic development.*

Keywords: *public-private partnership, public finance, private sector finance, financial projects, economic infrastructure, budget support, sectors of economy.*

JEL Classification: H 540, G 300.

Постановка проблеми. В ринкових умовах господарювання важливу роль відіграють підприємницькі структури, від ефективної діяльності яких залежать темпи економічного зростання, інноваційна активність, рівень життя населення. Разом з тим, результативність їхньої діяльності залежить від державної підтримки, відсутності бар'єрів, що перешкоджають динамічному розвитку бізнесу, створення умов для встановлення партнерських відносин між державою та бізнесом.

Державно-приватне партнерство забезпечує, з одного боку, комфортні умови ведення бізнесу, а з іншого – розв'язання важливих соціально-економічних завдань. Воно дає змогу розвивати відносини бізнесу і держави, залучати ресурси приватного сектору в галузях економіки, що перебувають у власності держави та місцевих органів влади, а також використовувати приватну підприємницьку ініціативу для підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів.

Актуальність нашого дослідження зумовлена необхідністю вирішення проблем розвитку державно-приватного партнерства в Україні з метою ефективної модернізації вітчизняної економіки. Вивчення питань, пов'язаних з інституціональним середовищем, застосування сучасних моделей управління згаданого партнерства, виявлення причинно-наслідкових зв'язків взаємодії бізнесу і держави в інноваційному розвитку економіки, є особливо актуальними. Адже недостатність вітчизняного досвіду взаємодії державних і приватних фінансів у процесі фінансування інфраструктурних проектів є суттєвою перешкодою для розвитку державно-приватного партнерства та вимагає вивчення світового досвіду і його адаптації до умов України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В економічній літературі внесок у на-

укове обґрунтування і розроблення заходів щодо розвитку державно-приватного партнерства зробили такі вітчизняні і зарубіжні науковці, як: В. Варнавський [1], І. Запатріна [2; 3], Т. Лебеда [4], К. Павлюк [5], О. Пильтяй [6; 7; 8], П. Шилепницький [9] тощо. Разом з тим, необхідно зазначити, що запропоновані авторами заходи, спрямовані на вдосконалення взаємодії державних і приватних фінансів при фінансуванні інфраструктурних проектів, носять загальний характер, а також не набули широкого поширення інноваційні механізми цієї взаємодії.

Метою статті є розгляд фінансів державно-приватного партнерства як засобу модернізації вітчизняної економіки, виявлення основних ризиків, що виникають у процесі реалізації проектів партнерства, а також обґрунтування необхідності застосування його в процесі фінансування інфраструктурних об'єктів з метою досягнення соціально-економічного добробуту в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стабільне фінансування галузей економіки сприяє розвитку регіонів країни, проте при цьому виникають певні труднощі. Зокрема, для держави це означає зростання витрат на експлуатацію інфраструктурних об'єктів з причини їх матеріального і морального зносу. Разом з тим, такі галузі економічної інфраструктури, як транспорт, електроенергетика, житлово-комунальне господарство та інші перебувають під контролем держави, оскільки мають важливе стратегічне й соціально-економічне значення. Незважаючи на те, що поточний стан об'єктів цих галузей потребує величезних фінансових вкладень на їх оновлення і розширення, держава не має достатнього обсягу фінансових коштів для здійснення таких інвестицій. Ситуація ускладнюється тим, що більшість інфраструктурних об'єктів перебувають у підпорядкуванні місцевих органів влади, для яких харак-

терний дефіцит бюджетних коштів, різний рівень бюджетної забезпеченості регіонів, відсутність інвестиційних ресурсів.

Таким чином, можна виокремити дві основні проблеми в сфері модернізації економічної інфраструктури. По-перше, це нестача бюджетних коштів для здійснення інвестиційної діяльності, а по-друге, низька ефективність будівництва та експлуатації об'єктів інфраструктури.

Для суб'єктів підприємницької діяльності вкладення коштів у великі інфраструктурні проекти супроводжується фінансовими ризиками, а також складністю і невизначеністю. Крім того, основним стримуючим чинником розвитку підприємництва є відсутність умов і механізмів залучення в реальний сектор економіки довгострокових інвестиційних ресурсів. Причинами цього є складна процедура отримання банківських кредитів, високі процентні ставки за користування кредитом, нерозвиненість інших механізмів фінансово-кредитної підтримки.

Пріоритетні завдання в галузях економіки можуть вирішуватися завдяки співпраці держави і приватного сектору у формі державно-приватного партнерства. У вітчизняній практиці термін “державно-приватне партнерство” (далі – ДПП) розглядається з чотирьох точок зору, а саме: організаційно-правового, фінансово-економічного, політичного і соціального. Відповідно до організаційного підходу, ДПП є системою організаційних відносин між державним і приватним секторами з метою фінансування, управління та підтримки виробничої і соціальної інфраструктури, що встановлюються та регулюються законодавством України.

Згідно з фінансово-економічним підходом ДПП відображає економічну ефективність функціонування як приватного, так і державного секторів економіки. Для держави партнера такі відносини передбачають зменшення витрат державного партнера

за рахунок приватних партнерів, що дозволить підвищити якість виробленої продукції та наданих послуг. Для бізнес-структур це може виражатися у зменшенні собівартості продукції, можливості реалізації нових проєктів, уникненні експлуатаційних та інших видів ризиків.

Політичний підхід розглядає ДПП як засіб вирішення політичних завдань завдяки об'єднанню досвіду, поділу фінансових ризиків і переваг. При цьому ініціатором впровадження проєктів у рамках ДПП є держава, яка встановлює правила його здійснення.

Соціальний підхід розглядає ДПП як інструмент розвитку суспільства, що передбачає формування й реалізацію соціальних програм з метою відтворення трудових ресурсів, надання споживчих послуг в необхідній кількості та з однаково високою якістю у різних регіонах країни. Зазначений підхід зосереджує увагу на переданні державою бізнесу певних функцій щодо надання суспільних благ. Це пов'язано з тим, що, з одного боку, існують сектори економіки, які не можуть бути передані повністю у власність приватному сектору, оскільки є стратегічно важливими, а з другого – нестачею бюджетних коштів на інфраструктурні потреби, надання суспільних благ. Відтак приватний партнер повинен інвестувати певні власні ресурси (фінансові, технологічні, трудові тощо), а також взяти на себе відповідальність за певні ризики надання таких послуг, при цьому оплата приватному партнеру здійснюється тільки в обмін на фактично надані послуги.

Таким чином, найбільш змістовно визначити ДПП як форму об'єднання капіталу державного і приватного секторів економіки, яка передбачає спільну організацію та управління, а також спрямована на вирішення завдань соціально-економічної політики держави й покращення добробуту грома-

дян. Метою згаданого партнерства є досягнення економічних, фінансових і соціальних вигод його учасників (рис. 1). Така взаємодія дасть змогу забезпечити зниження навантаження на бюджет, розширити можливості залучення нової техніки і технологій, підвищити якість надання суспільних послуг.

Державно-приватне партнерство є важливим фактором розвитку соціально-економічної сфери в Україні. Його характерні риси можна розділити на загальні та специфічні, які найбільш повно визначають його сут-

ність [6; 10]. Зокрема, до загальних ознак ДПП відносять: співробітництво суб'єктів різних секторів економіки; взяття участі у ДПП представників державного і приватного секторів економіки; формалізований характер взаємовідносин на середньо- або довгостроковий період; конкретні товари або послуги суспільного характеру. Що стосується специфічних ознак ДПП, то вони охоплюють природу фінансових відносин, характер розподілу ризиків і результатів діяльності, перелік учасників партнерських відносин.

Рис. 1. Економічні, фінансові та соціальні вигоди учасників державно-приватного партнерства*

* Побудовано автором.

Незважаючи на існуючі труднощі становлення ДПП, згадане партнерство відіграє істотну роль в модернізації української економіки. Адже, враховуючи стан інфраструктурних об'єктів в Україні, залучення приватного сектору до реалізації проектів в галузях економіки є надзвичайно актуальним. Так, рівень зносу основних фондів систем тепло-, водопостачання та водовідведення перевищує 60% [11], а стан автомобільних доріг, залізничних колій, портів є незадовільним.

Водночас державно-приватне партнерство у нашій країні функціонує в умовах недосконалого правового середовища, недовіри держави до приватного сектору, політичної нестабільності та корупції, що не стимулює залучення приватних партнерів до фінансової підтримки галузей економіки України. В таких умовах державно-приватне партнерство потребує стимулювання цих процесів державою.

Державна підтримка ДПП в Україні є важливим інструментом реалізації проектів. Вона проявляється як: фінансова участь держави у певному суспільно значимому проекті або система стимулів залучення приватного партнера для реалізації стратегічних проектів [3, 11]. Такої підтримки потребують ті сфери економіки, які недофінансовуються. Серед них: захист довкілля, зайнятість, культура, освіта та інші суспільно важливі інфраструктурні проекти, які визначають умови життєдіяльності населення. Тому доцільною є реалізація пілотних проектів у сфері інфраструктури, що дасть змогу створити сприятливе інформаційне, правове та науково-методичне середовище для подальшого розвитку державно-приватного партнерства.

Реалізація інфраструктурних проектів є складним процесом, оскільки в процесі їх підготовки та реалізації виникає безліч ризиків, які можуть призвести до значного подорожчання або навіть дефолту проекту. Серед

основних ризиків, що виникають у процесі реалізації проектів ДПП, з точки зору державного партнера, можна виокремити наступні:

1. Ризик вибору невідповідального і недосвідченого партнера. У випадку значного погіршення фінансового стану приватного партнера, відбудеться збільшення вартості проекту. А це зумовить збільшення урядом бюджетних асигнувань задля уникнення дефолту проекту. Тому бажано працювати з надійними компаніями, що мали досвід реалізації подібних проектів.

2. Ризик банкрутства компанії. Системні ризики, що виникають в умовах фінансово-економічної кризи, можуть привести компанію до дефолту і поставити на межу банкрутства, що змусить державу збільшити фінансування на проект.

3. Ризик недостовірної інформації про умови співпраці. Викривлена інформація про взяті державою зобов'язання на довгостроковий період можуть спричинити зростання бюджетних витрат за проектом порівняно з раніше запланованим, який вимагатиме пошук додаткових фінансових коштів. Зокрема, це проявляється у купівлі певного обсягу товарів і послуг, вироблених приватним партнером, без довгострокового прогнозу потреб у цій продукції або послугі, а також неможливості гарантування певного рівня доходів приватного партнера.

4. Ризик недостатньо обґрунтованої пропозиції щодо створення державно-приватного партнерства. Приватний інвестор співпрацюватиме з державою тоді, коли проект буде фінансово привабливим. Неспроможність переконати приватного інвестора у вкладенні коштів у інфраструктурні проекти потребує залучення фінансових фахівців і навчання вже працюючих співробітників.

Підтримка та високий рівень гарантій з боку держави приватному сектору є важливим чинником розвитку партнерства. Незважаючи на це, приватний партнер також об-

тяжений відповідними ризиками, зокрема: неналежним виконанням умов контракту з боку органів влади та відсутністю їх відповідальності; ризиком скорочення або припинення фінансування проекту через зміну пріоритетів бюджетної політики; складністю розірвання договору співпраці та повернення здійснених інвестицій. Оскільки участь у реалізації проектів державно-приватного партнерства обох партнерів супроводжується відповідними ризиками, особливої актуальності набуває оцінка можливих ризиків реалізації проектів та їх розподіл залежно від функцій, якими будуть наділені сторони.

Тому перед прийняттям рішення про реалізацію того чи іншого проекту шляхом створення державно-приватного партнерства, необхідно провести фінансово-економічний аналіз щодо доцільності такої співпраці з точки зору бюджетної ефективності. Однак в існуючій економічній ситуації, для якої характерний дефіцит бюджетних коштів на всіх рівнях влади, залучення приватного капіталу є однією з найбільш оптимальних схем фінансування інфраструктурних проектів. В таких умовах доцільним є створення сприятливих умов, які визначають успішність розробки та реалізації проектів державно-приватного партнерства, зокрема, це:

1. Підтримка на законодавчому рівні, що передбачає прийняття не декларативної, а практично необхідної законодавчо-нормативної бази, зокрема стосовно створення податкових стимулів у випадку успішної реалізації проекту, закріплення в бюджетному законодавстві гарантій для інвестора, співвідношення короткострокового характеру бюджету і середньо- або довгострокового характеру реалізації проектів [12, 27].

2. Забезпечення відповідної інституційної структури, що передбачає створення інвестиційних інститутів, діяльність яких спрямована на інвестування пріоритетних галузей економіки, а також координуючого

органу, котрий сприяв би взаємодії партнерів, здійснював моніторинг завдяки створенню інформаційної бази для аналізу і підведення підсумків, отриманих в процесі реалізації проектів.

3. Точний розрахунок необхідного обсягу коштів на фінансування проекту. У цьому випадку велике значення мають масштаби проекту. Оскільки набагато складніше отримати фінансування під більші проекти, доцільним є розбиття одного великого проекту на кілька дрібніших підпроектів і залучення фінансування вже під кожен підпроект окремо.

4. Проведення прозорих конкурсних процедур, які забезпечували б конкуренцію при пропозиції ціни.

5. Забезпечення стабільності умов співпраці та розподілу ризиків між органами виконавчої влади й суб'єктами господарювання.

6. Розвиток економічного інструментарію у сфері страхування фінансових ризиків, кредитування, державного фінансування досліджень і розробок, надання пільг.

У процесі фінансування проектів державно-приватного партнерства органи державної влади повинні звертати увагу на ті сектори економіки, які є найуспішнішими і доцільнішими. У світовій практиці пріоритети вибору галузей економіки для фінансування на основі ДПП є різними. Так, проекти державно-приватного партнерства реалізуються у таких сферах, як освіта, охорона здоров'я, водопостачання та водовідведення, транспорт, рекреаційні галузі тощо (табл. 1).

В Україні найбільший інтерес у представників бізнесу викликають проекти ДПП у сфері розвитку транспортної інфраструктури. Адже збільшення парку автотранспортних засобів зумовлює зростаючий попит на сучасні дороги. Другою за пріоритетністю є сфера житлово-комунального господарства,

Пріоритетні галузі економіки у зарубіжних країнах, фінансовані на основі проектів державно-приватного партнерства*

№ з/п	Країна	Галузі економіки
1	Великобританія	Освіта, охорона здоров'я, оборонна і транспортна галузі
2	Канада	Енергетика, транспорт, захист навколишнього середовища, водопостачання та водовідведення, рекреаційна галузь, охорона здоров'я, освіта
3	Ірландія	Транспорт (автомобільні дороги та міські транспортні системи)
4	Австралія	Транспорт і системи життєзабезпечення міст
5	Нідерланди	Громадський житловий сектор та системи життєзабезпечення міст
6	Іспанія	Транспорт і системи життєзабезпечення міст
7	США	Природоохоронна галузь, життєзабезпечення сільських населених пунктів.

* Складено автором.

яка в багатьох населених пунктах перебуває в критичному стані і потребує термінового оновлення. Тому без залучення ресурсів приватного сектора держава самостійно не зможе вирішити ці питання.

Потреба органів державної влади у фінансуванні інфраструктурних об'єктів, а також зростаючий інтерес українських компаній до освоєння нових напрямків діяльності потребують обговорення й узгодження, що дасть змогу врегулювати проблемні ситуації, знизити рівень ризиків і підвищити ефективність усієї системи державно-приватного партнерства. Для стимулювання фінансування проектів державно-приватного партнерства важливе значення має інформаційна робота завдяки підвищенню інформованості зацікавлених сторін про проекти, стимулювання їх ініціативи.

Висновки. Таким чином, недостатній рівень розвитку об'єктів інфраструктури і низька їх якість уповільнюють економічне зростання, що потребує залучення в економіку України приватного фінансування на принципах державно-приватного партнерства. Перевагами використання державно-приватного партнерства є подолання обмежених можливостей бюджетів різних рівнів, перенесення частини ризиків на приватний сектор, використання управлінських на-

вичок та досвіду приватного сектору для підвищення обсягів, якості інфраструктурних послуг та ефективності управління об'єктами інфраструктури.

Водночас для перетворення фінансів державно-приватного партнерства в засіб модернізації економіки України уряду необхідно створити певні передумови, зокрема: удосконалити нормативно-правову базу, створити сприятливе інституційне середовище, забезпечити державну підтримку і гарантії держави приватному сектору, запровадити громадський контроль за виконанням зобов'язань учасниками згаданого партнерства. Ефективне, відповідальне і прозоре управління фінансами державно-приватного партнерства дасть змогу забезпечити стале економічне зростання, підвищити рівень і якість життя населення та досягти інші стратегічні цілі соціально-економічного розвитку країни.

Література

1. Варнавский В.Г. Государственно-частное партнерство: теория и практика / В.Г. Варнавский, А.В. Клименко, В.А. Королев и др. – М. : Изд. дом Гос. ун-та – Высш. шк. экон., 2010. – 287 с.
2. Запатріна І. В. Публічно-приватне партнерство в Україні: перспективи застосування

для реалізації інфраструктурних проектів і надання публічних послуг / І.В. Запатріна // *Економіка і прогнозування*. – 2010. – № 4. – С. 62–86.

3. Запатріна І.В. Розвиток державної підтримки публічно-приватного партнерства в Україні / І.В. Запатріна // *Економіка і прогнозування*. – 2011. – № 3. – С. 9–24.

4. Лебеда Т. Державно-приватне партнерство як фактор економічного зростання та проблеми його розвитку в Україні [Електронний ресурс] / Т. Лебеда, І. Запатріна // *Економіст*. – 2011. – № 3. – С. 52–58.

5. Павлюк К.В. Сутність і роль державно-приватного партнерства в соціально-економічному розвитку держави [Електронний ресурс] / К.В. Павлюк, С.М. Павлюк // *Наукові праці КНТУ*. – Сер. “Економічні науки”. – 2010. – Випуск 17. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/>.

6. Пильтяй О.В. Сучасні концепції та підходи до визначення державно-приватного партнерства [Електронний ресурс] / О. В. Пильтяй // *Економіка. Управління. Інновації*. – 2011. – № 2. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/eui/2011_2/11povdpp.pdf.

7. Пильтяй О. Фінансовий інструментарій державної підтримки публічно-приватного партнерства / О. Пильтяй // *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. – 2012. – № 1. – С. 77–89.

8. Пильтяй О. Фінансові механізми публічно-приватного партнерства / О. Пильтяй // *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. – 2012. – № 3. – С. 63–74.

9. Шилепницький П.І. Державно-приватне партнерство: теорія і практика : монографія / П.І. Шилепницький. – Чернівці: Ін-т регіон. дослідж., 2011. – 454 с.

10. Дутко Н.Г. Сущность и понятие государственно-частного партнерства в контексте исследовательских подходов [Електронний ресурс] / Н. Г. Дутко // *Научный вестник Академии муниципального управления*. – Сер.

“Управление”: Сб. науч. тр. – 2011. – Вып. 3. – Режим доступа : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu_uprav/2011_3/41.pdf.

11. Інформація про наявність і стан основних засобів за видами економічної діяльності за 2014 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

12. Брікман Т.О. Інвестування інноваційної діяльності на основі державно-приватного партнерства / Т.О. Брікман // *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. – 2014. – № 1 (208). – С. 23–28.

References

1. Vamavskiy, V.H., Klymenko, A.V., Korolev, V.A. i dr. (2010). *Hosudarstvenno-chastnoe partnerstvo: teoriya i praktika [State-private partnership: theory and practice]* Moscow: Izd. dom Hos. un-ta [in Russian].

2. Zapatrina, I.V. (2010). *Publichno-pryvatne partnerstvo v Ukraini: perspektivy zastosuvannya dlia realizatsii infrastrukturykh proektiv i nadannia publichnykh posluh [Public-private partnership in Ukraine: prospects of application for realization of infrastructural projects and grant of public services]*. *Ekonomika i prohnozuvannya – Economy and prognostication*, 4, 62–86 [in Ukrainian].

3. Zapatrina, I.V. (2011). *Rozvytok derzhavnoi pidtrymky publichno-pryvatnoho partnerstva v Ukraini [Development of state support of public-private partnership in Ukraine]*. *Ekonomika i prohnozuvannya – Economy and prognostication*, 3, 9–24 [in Ukrainian].

4. Lebeda, T. (2011). *Derzhavno-pryvatne partnerstvo yak faktor ekonomichnoho zrostannia ta problemy yoho rozvytku v Ukraini [State-private partnership as a factor of the economy growing and problem of his development in Ukraine]*. *Ekonomist – Economist*, 3, 52–58 [in Ukrainian].

5. Pavljuk, K.V., Pavljuk, S.M. (2010). *Sutnist i rol derzhavno-pryvatnoho partnerstva v sotsialno-ekonomichnomu rozvytku derzhavy [Essence and role of state-private partnership in socio-economic development of the state]*. *Naukovi pratsi KNTU*.

Seriya "Ekonomichni nauky" – Scientific works of KNTU. Series "Economic sciences", 17. Available at: <http://www.nbu.gov.ua/> [in Ukrainian].

6. Pyltjaj, O.V. (2011). Suchasni kontseptsii ta pidkhody do vyznachennia derzhavno-pryvatnoho partnerstva [Modern conceptions and approaches to the determination of state-private partnership]. *Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii – Economy. Management. Innovations*. Available at: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/eui/2011_2/11povdpp.pdf [in Ukrainian].

7. Pyltjaj, O. (2012). Finansovy instrumentarij derzhavnoi pidtrymky publichno-pryvatnoho partnerstva [Financial tool of state support of publicly-private partnership]. *Visnyk KNTEU – Bulletin of KNTEU*, 1, 77–89 [in Ukrainian].

8. Pyltjaj, O. (2012). Finansovi mekhanizmy publichno-pryvatnoho partnerstva [Financial mechanisms of public-private partnership]. *Visnyk KNTEU – Bulletin of KNTEU*, 3, 63–74 [in Ukrainian].

9. Shylepnytskyj, P.I. (2011). Derzhavno-pryvatne partnerstvo: teoriia i praktyka [State-private partnership: theory and practice]. *Chernivtsi: In-t rehion. doslidzh* [in Ukrainian].

10. Dutko, N.H. (2011). Sushchnost i ponyatie hosudarstvenno-chastnoho partnerstva v kontekste issledovatel'skykh podkhodov [Essence and concept of state-private partnership in the context of research approaches]. *Nauchnyy vestnik Akademii muniytsipal'nogo upravleniya. Seriya "Upravlenie – Scientific bulletin of Academy of municipal management. Series "Management"*. Available at: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu_upravl/2011_3/41.pdf [in Russian].

11. Informatsiia pro naiavnist i stan osnovnykh zasobiv za vydamy ekonomichnoi diialnosti za 2014 rik [Information about a presence and state of the fixed assets after the types of economic activity for 2014] Available at: from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

12. Brikman, T.O. (2014). Investuvannia innovatsiinoi diialnosti na osnovi derzhavno-pryvatnoho partnerstva [Investing of innovative activity is on the basis of state-private partnership]. *Visnyk Shidnoukrainskoho natsionalnogo universytetu imeni Volodymyra Dalia – Bulletin of the Shidnoukrainskiy national university by Volodymyr Dal*, 1 (208), 23–28 [in Ukrainian].